

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.— Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 90.

Sreda, 9. novembra 1932.

Leto VII.

Pomen Hitlerjevega poraza v Nemčiji.

Hitler in njegovi apostoli so napovedali zmagajočemu nemškemu fašizmu, kakršne svet še ni videl. Pri volitvah so pa izgubili 55 mandatov in nad dva milijona glasov. Izgubili so pa največ glasov v pokrajinah, kjer so imeli najtrdnjše postojanke. Tako so izgubili na Meklenburškem 23 odstotkov glasov. Poraz Hitlerja ima dve lici. Dokazal je, da dežela kulture in demokracije ne prenese fašizma, dokazuje pa tudi, da je grofovska fevdalna in veleposestniška zarota proti narodnim pravicam in svoboščinam s svojo zavratno taktiko dosegla znaten uspeh s tem, da v državnem zboru ne bo demokratskih strank, ki bi se lahko uprle kanclerjevi samovolji. Borba za nemško parlamentarno demokracijo še ni rešena, marveč se bo nadaljevala, ker so se, žal, nemški volilci dali zavesti po izzivanjih ter oddali svoje glasove cepljeno v taki smeri, da je v ozir na politične vidike skoro izključeno, da bi se dala sestaviti parlamentarna večina v novem državnem zboru. Volilci bi bili odrezali kanclerjevo politiko samo takrat, če bi se bili z glasovanjem izrekli za parlamentarno demokracijo v zadostni večini. Izid volitev bo imel težke posledice. Fašisti sicer ne bodo več odločevali v toliki meri in njih dnevi so šteti, če ne vstopijo direktno v službo režima. Toda zbrati demokracijo v sedanjem boju s popolno resignacijo pri večini nemških volilcev bo veljalo dela, naporov. Med tem pa bo reakcija delala.

Zato smatramo, da je nemški narod v tem kritičnem momentu grešil, politično mnogo grešil.

Nemške dežele se boje gospoda barona.

Papenova politika zbuja nezaupanje.

Nemški kancler baron Papen nadaljuje svojo teroristično politiko na proti Prusiji kljub lipski razsodbi državnega sodišča. Pruske ministrske portfelje je dal zasesti po novih državnih uradnikih in ministrih. V tem dejanju tiči očividni namen, ki ga je gospod baron že večkrat povdaril, da postane državna vlada obenem vlada za Prusijo. S tem ukrepom okupira državna vlada največjo deželo, ki je doslej vedno odločno vplivala na politiko Nemčije.

Ta baronov korak se sklada s ponovno naglašanimi načrti, da hoče baron in kancler Papen iztrebiti demokracijo, dati predsedniku republike (ali pa cesarju?) popolno oblast v roke, ker smatra, da deželni zbori in državni zbor lahko izdelujejo zakone, jih predlagajo, toda odobravati jih sme le »glava« države na predlog privilegirane druge zbornice. Papen sicer zagotavlja, da se je ta samovoljni (protiustavni!) akt izvršil samo napram Prusiji, da se reši pruski problem in da ne bo izpreminjala federalističnega sistema Nemčije dalje.

Nemčijo tvori še danes nad dvajset dežel in deželic z avtonomističnimi deželnimi zbori. Vse te dežele vedo, da, čim baron Papen zadavi Prusijo, mu ne bi bilo težko podaviti še druge »uporne« dežele.

Z ozirom na te dogodke je bavarski ministrski predsednik dr. Heldt stopil z drugimi deželami v stik, da se z njimi posvetuje o nadaljnjih korakih. Bavarska namreč že od prejšnjega sem stremi po samostojnosti in je torej najbolj interesirana na centralistični politiki kanclerja, ki hoče imeti Bismarckovo Nemčijo.

Po petih volitvah v Nemčiji.

Frivolno igračkanje gospodov baronov z narodom.

V nedeljo je nemški narod volil petič v tem letu. Zadnji državni zbor je bil razpuščen, ker kanclerjev režim ni znal ali ni hotel parlamentarne vlade, da si je vladala v nemškem parlamentu taka razcepljenost, da ni lahko sestaviti vladne večine.

Baronu kanclerju pa ne gre za parlamentarno večino. Nemogoče je namreč, da bi gospod baron Papen dobil v parlamentu večino, ki bi hotela izpremeniti ustavo po njegovih načrtih, t. j. glasovati proti demokraciji, odvzeti parlamentu zakonodajno moč ter jo izročiti predsedniku republike ali poznejšemu monarhu, po katerem se cede sline gospodu baronu in kanclerju Papenu ter ostalim fevdalcem in finančnikom.

Odločitve v tem smislu tudi te volitve niso prinesle in rezultat prav jasno kaže, da ima nemški narod dovolj te šale in se je v teh volitvah znatno zasukal proti levici. To je logična posledica pritajene diktature, ki je narod ne mara in ne more prenašati. Petkrat je moral narod v volitve, petkrat zaradi kanclerja in njegove kamarile, ki ga hoče oropati političnih in socialnih pravic in ki je producentom naklonila milijonska darila iz državnih dohodkov, dočim je zahtevala, da naj se delavske in nameščenske plače znižajo. Ali je na vso to politiko še mogoč drugačen odgovor kakor beg v skrajno opozicijo?

Kancler Papen in njegova kompanija volitev sploh ne jemljejo resno. Niso popolni bedaki. Dobro so vedeli, da tudi nove volitve ne morejo prinesiti povoljnega rezultata za kanclerja. Toda gospod baron je hotel še en dokaz, »da se s parlamentom ne da vladati«, ker je njegov namen, da dalje vlada diktatorski v smislu § 48 ustave, čeprav za ta primer določba ne velja in v skrajni potrebi le za tri mesece. In kakor vse kaže, je njegov namen, da novo ustavo ob ugodnem trenutku oktroira, če ne bodo sile, ki delujejo

V kolikor je do sedaj znano, bodo tvorile fronto proti Papenovi vladi nedvomno Bavarska, Virtemberška, Badenska, Saška in Oldenburška. Le žal, da se, razen na Bavarskem, v tej fronti udeležujejo nezanesljivi fašisti.

Štirinajsta obletnica proglasitve avstrijske republike se bo praznovala 12. novembra v Avstriji. Kakor vsako leto, se bodo vršili tudi letos zlasti na Dunaju slavnostni obhodi mas, v prvi vrsti socialnih demokratov, ki so še vsako leto na ta dan napolnili dunajske ulice; to namestavljajo tudi letos kljub prepovedi »aufmaršev«. Narodni socialisti pa napovedujejo za slučaj, da bodo socialni demokrati šli na ulico, tudi prireditev poulične demonstracije. Socialni demokrati so se zaprilegli, da bodo na ta dan kljub vsem prepovedim šli na ulico in da jim nihče ne bo mogel prepovedati, da ne bi proslavili ustanovitve avstrijske republikske ustave. Koncem koncev bo pa o tem odločal dunajski deželni načelnik in župan s. Seitz, ki svojim pristašem gotovo ne bo prepovedal manifestirati. Najbrž se bo dosegel kompromis na ta način, da se bo socialistični obhod vršil dopoldne, narodni socialisti naj pa svojih par uniform pokažejo popoldne.

izven vladnega območja, to njegovo namero nepričakovano prekrizale. Preveč opasna igra je to.

Hitlerjevi nacionalni socialisti so doživeli v teh volitvah prvi občutnejši poraz. Napredovala pa je nemška ljudska stranka (Hugenberg) in komunisti.

Socialni demokrati so domala obdržali svoje pozicije, kljub temu, da je kancler Papen s svojim izzivanjem naravnost podil volilce v destruktivne vrste.

Izid nemških volitev.

Mandatov so dobili:

Socialni demokrati 121 (prej 133).

Komunisti 100 (prej 89).

Nacionalni socialisti 195 (prej 250).

Centrum 75 (prej 76).

Nemški nacionalci 50 (prej 37).

Bavarska ljudska stranka 18 (prej 22).

Nemška ljudska stranka 11 (prej 7).

Nemška državna stranka 2 (prej 4).

Krščanski socialci 4 (prej 3).

Gospodarska stranka 1 (prej 2).

Nemška kmetiška stranka 2 (prej 2).

Kmetiška zveza 1 (prej 2).

Novi državni zbor utegne šteti 582 poslancev, prejšnji jih je štel 608. Volilna udeležba je znašala okrog 84 odst. Kancler Papen je dosegel moralni uspeh, ki mu bo močna opora v borbi proti narodnim svoboščinam. V prejšnjem državnem zboru so imele stranke: narodni socialisti, centrum in bavarska ljudska stranka večino (52 odst.) v državnem zboru, sedaj pa te večine nimajo več, ker znaša število njih poslancev le 48 odst.

Neznatnega nazadovanja socialne demokracije je kriva manjša udeležba in volilna geometrija, ker je bilo pri teh volitvah izvoljenih 33 poslancev manj kakor pri zadnjih.

Nova ali druga vlada drja. M. Srskića.

Nepričakovano je podal dne 3. t. m. dr. M. Srskić ostavko svoje vlade. Dne 5. t. m. pa je bila imenovana nova vlada, ki bistveno ni izpremenjena.

Sestavljena je tako-le:

Predsednik dr. Milan Srskić, brez resora dr. Al. Kramer, soc p. in nar. zdr. Iv. Pucelj, brez resora Hamdija Karamehmedović, brez resora Drag. Kojić, trg. in ind. Ilija Šumenković, pravosodje Bož. Maksimović, promet Laz. Radivojević, kmetijstvo Jur. Demetrović, vojska gen. Dragom. Ž. Stojanović, finance dr. Milorad Gjorgjević, gozdovi in rudniki Pav. Matica, gradbe dr. Stj. Srkulj, zunanje Bog. Jevtić, notranje Živ. Lazić, prosveta dr. Rad. Stanković in teles. vzgoja dr. Lav. Hanžek.

Dr. Albert Kramer nima poklicnega ministrstva in je dodeljen predsedstvu vlade ter bo vršil posle generalnega tajnika stranke J. R. K. D. V novi vladi tudi ni več Iv. Mohorića, ki je prej opravljal posle ministra trgovine in industrije.

Dr. Marinković je potoval na francosko rivijero, kjer se bo zdravil nekaj mesecev.

Za nezaposlene.

Sprožena je bila misel, da se uvedejo prostovoljni prispevki delodajalcev, delavcev in javnih korporacij v svrhu podpiranja nezaposlenih. Inicijativo naj bi podvzela oblast in občine.

Pri banski upravi v Ljubljani se bo vršila, če se ne motimo, anketa o tem vprašanju, na katero so povabljene pristojne korporacije, da se izjavijo, kako naj se akcija izvede in v koliko so pripravljene pri njej aktivno sodelovati.

Svetovna gospodarska kriza se občuti že jako močno tudi v naši državi. Zima utegne biti še hujša po mestih in industrijskih revirjih predvsem, dasi trpe zaradi krize tudi po kmetijskih občinah. Nezaposleni so pa pri nas takorekoč brez pomoči, brez pravic. Celo malenkostna zvišana podpora za nezaposlene, ki bi se lahko izplačevala iz povišanega prispevka za Borzo dela, se sme po pravilniku izplačevati šele po treh letih, ker se določitev teh podpor regulira vsaka tri leta.

Zaradi krize trpe predvsem delovni sloji. Rušijo in podirajo se tudi slabotnejša podjetja, toda ogrode, jedro kapitalističnega gospodarstva ostaja in skuša tudi v krizi osredotočiti svoje sile. — Z reduciranjem delovnih sil in z moderno tehnično izpopolnitvijo se je produktivnost ogromno povečala in znižali produktijski stroški, cene produktom se pa niso znižale, čeprav je preveč blaga na trgu. Ni treba gledati v račune, ker že to dejstvo samo dokazuje, da dobiček nekje ostaja, dobiček, ki ga nihče ne odmerja in nihče ne kontrolira.

Skrb za nezaposlene je javna zadeva. Država ima skrbeti enakomerno za blagostanje vseh državljanov, ali z drugimi besedami bi rekli, da je splošnost dolžna urediti gospodarstvo tako, da bodo vsi ljudje živeli od dober, ki jih ustvarja delo. Tega danes ni, ker je sistem gospodarstva krivičen. Ali nezaposlenost le dela nekaterim državam preglavice in skrbi. Zato votirajo ogromne zneske za podpiranje nezaposlenih ter pričenjajo tudi že razpravljati o uvedbi zavarovanja za nezaposlenost. Celo ameriška velenesta so že doslej votirala v ta namen milijonske zneske, ker nimajo drugega izhoda.

Kaj pa pri nas?

Vsekakor je naše načelno stališče, da pobiralne akcije v svrhu omilenja socialne bede niso prava metoda. Dobrodela akcija to ni in ne sme biti, ker bi bila poniževalna, nezadostna in ker je dolžnost splošnosti. Splošnost je dolžna poskrbeti za sredstva, ki se rabijo, kadar se pokažejo zle posledice slabega gospodarskega sistema in oni, ki jih zadenejo zle socialne razmere, imajo pravico do preskrbe. Delavci niso berači, ampak so le žrtev sistema. Zato je dobrotelnost slaba, malo vzgojna metoda.

Vprašanje je pa že načeto. V trenutku je treba nekaj storiti, zato delavstvo to akcijo podpira. Ta akcija pa naj bo ebenem nauk za vse tiste gospodarske kroge, ki že sedaj z okrožnicami svare podjetnike pred novim bremenom, da se mora uesti takoj obvezno zavarovanje za nezaposlene in zavarovanje za starost in onemoglost. Drugega izhoda ni.

Pač čitamo v našem časopisu (meščanskem), da bo zima huda v rudniških revirjih, na Jesenicah, v kovinski stroki in drugod. Grozna bo zima v teh krajih, pravijo. Niti ene

tope besede pa ne rečejo za uvedbo obveznega zavarovanja za nezaposlenost in starost. Tudi za to najnovejšo akcijo prostovoljnih prispevkov še nismo čitali iskrenega poziva.

Načelo pri uvedbi prostovoljnih prispevkov za nezaposlene mora biti, da delodajalci plačajo še enkrat tolikšen znesek kakor delavci. Če delavec plača en dinar od sto, mora plačati delodajalec dva dinarja od sto dinarjev izplačane mezde.

Če se ta neobvezni prispevek uvede, hoče delavstvo imeti vpogled v poslovanje akcijskih odborov, a obenem pa povdarja, da se mora ta provizorična akcija izpremeniti v obvezno zavarovanje nezaposlenih, starih in onemoglih delavcev.

Delavci zahtevajo pravico!

K vprašanju učenja nemščine. V zadnjih časih se pri nas vedno hujše nadaljuje, skoro bi lahko rekli, povsem neutemeljena ofenziva gotovih krogov proti nemškemu jeziku in Nemcem sploh. So proti temu, da bi živeli pri nas Nemci, da bi imeli ti Nemci svoje liste, da bi ti Nemci javno govorili nemški, da bi se Slovenci učili jezika svojih sostanovalec in sosedov Nemcev itd. K temu vprašanju smo že večkrat zavzeli svoje stališče in posvetili v namene in tendence naših germanofobov. Ker pa se ti naši »patrioti« radi sklicujejo na brate Čehe, jim bomo citirali pošteno mnenje češkega socialističnega mesečnika, glasila naraščajnikov D. T. J. »Naš dorost« iz Prage, ki v svoji 10. številki iz 1932 o priliki ocene nekega praktičnega učbenika nemškega jezika piše tole: »Učite se nemški! V zimskih mesecih je dovolj prostih večernih trenotkov, ko ne veste, kaj delati, in bi vendar bilo dobro, če bi se posvetili svoji lastni izobrazbi. Učite se tujih jezikov, odpirajo vam pot v svet, odpirajo vam vrata za razumevanje drugih narodov. Za nas Čeh je najvažnejše poznati jezik naroda, s katerim živeti nam je določila usoda, kateremu se imamo kulturno zahvaliti za marsikaj, s katerim smo se stoletja bojevali in s katerim se moramo kot ljudje bodočnosti poravnati v miru, to znači: poznati se, razumeti se!« Ali ni to dovolj jasno, in ali ne velja vse to tudi za nas? In ali ni vse to bolj v duhu stremljenj današnje dobe in bolj pošteno? Sodite sami. —st—

Zimsko blago

kupite najbolje in poceni samo v

J. Trpinovem bazarju

Doma in po svetu.

Albanija želi iskrene odnose z Jugoslavijo. Albanski delegat na balkanski konferenci je izjavil, da je do bil na konferenci najboljši utis. Bolgari so odšli, ker so hoteli pred načrtom o balkanskem paktu govoriti o drugih vprašanjih. Načrt pa je bil le sprejet in edino ta more biti podlaga za balkanski sporazum. — Želeti je tudi iskrene odnose med Albanijo in Jugoslavijo. Vsako vprašanje je treba miroljubno in spravljivo reševati. Hujskajoči tisk je mnogo kriv ne povsem jasnih odnošajev.

Zavarovanje avtobusnih potnikov. Avtobusni podjetniki so se pritožili zaradi prisilnega zavarovanja potnikov pri zavodu, ki je bil dražji kakor domači. Trgovinski minister je sedaj dotično naredbo ukinil in izdal novo.

Rado Murnik umrl. Za Milčinskim je legel v grob drugi najboljši humoristični pisatelj Rado Murnik, star 62 let. Bolan je bil dolgo let. Njegove knjige: »Znanci«, »Navihanci«, »Jari junaki«, »Lovski bajke in povesti« so znane. Umrl je dne 3. novembra 1932.

Eni odpuščajo, drugi sprejemajo. Jeklarna v Zenici (Bosna) je ustavila svoj obrat in je vsem svojim 780 delavcem objavila 14-dnevno odpoved. V Düsseldorfu v Nemčiji so Združene jeklarne zopet sprejele 2750 delavcev nazaj v delo, ker so dobile mnogo naročil.

Fabrikant je hotel fabrikanta odvesti. V Zagrebu so aretirali bivšega tovarnarja Torbico, ki je hotel s silo odvesti v avtomobilu tovarnarja Wolkensteina v neko nalašč za to v okolici Zagreba najeto vilo, z namenom, da bi od Wolkensteinove rodbine izsilil odkupnino v znesku 1.200.000 dinarjev.

Priloge za svetovno gospodarsko konferenco. Na svetovno gospodarsko konferenco, ki se bo vršila meseca februarja, je tajništvo Društva narodov povabilo 67 držav, med katerimi je tudi deset nečlanic Društva narodov.

Znižanje najemnin v Budimpešti. Mestni svet je sklenil v vseh mestnih zgradbah znižati najemnine za 5 do 15 odstotkov.

Poostritev poslovnika v dunajskem parlamentu. Predsednik avstrijskega parlamenta dr. Renner se pogaja s parlamentarnimi strankami glede poostritve parlamentarnega poslovnika. Ustanoviti se namerava disciplinska komisija, ki ima pravico izključiti poslanca, ki bi zakrivil nasilstvo, od ene ali več sej in mu eventualno za ta čas tudi ustaviti poslanske dijete. Če se stranke zedinijo, bo poslovnik takoj sprejet in s tem preprečena nasilstva, kakršna so zadnjič povzročili fašisti.

Nemška socialna demokracija na Čehoslovaškem, ki je imela te dni svoj kongres, je zopet izvolila ministra za socialno skrbstvo dr. L. Czecha za svojega predsednika. Novi izvršni odbor stranke šteje 30 članov. Resolucija o sedanjih politikah čehoslovaške socialne demokracije v parlamentu in senatu (obenem koalicijska politika) je bila odobrena s 415 glasovi; 27 delegatov je glasovalo proti resoluciji. Dr. Czech je rekel v svojem zaključnem nagovoru tudi naslednje besede: Koalicijsko politiko s češkimi sodruži vodimo, da smo močni. V sedanji situaciji nam ne more zadoščati čutni socializem, na njega mesto moramo danes stavljati socializem dejanj.

Poljska justica jaha — polža. Pred skoro desetimi meseci je bilo v brestovskem procesu obsojenih več kandidatov (lani jeseni so namreč imeli volitve na Poljskem) socialistov in tudi drugih opozicionalnih strank zaradi — veleizdaje, ki so jo zažrešili v volilni agitaciji. Sodba je bila izrečena takrat nad 19 krivci. Utemeljitev razsodbe na 300 straneh je pa bila izdana šele sedaj. Obsojenci so zakrivali po tej utemeljitvi po izjavah prič »z bojem«, da nasilno vržejo vlado, pri čemer so se posluževali revolucionarnih pomočkov. Preiskava jim je dokazala, da so napravile opozicionalne stranke blok samo zato, da vržejo »diktatorsko vlado«. Svoje delovanje so širili po deželi. V avgustu 1930 so hoteli izvesti nasilno revolucijo, dne 14. septembra so hoteli prirediti 22 mestih in krajih demonstracije, da povzročijo nemire po deželi. To so bili sami revolucionarni naklepi proti obstoječemu režimu. — Sedaj študirajo imenitno utemeljitev zagovorniki obtožencev in bodo nedvomno vložili pritožbo proti obsodbi. Iz utemeljitve je razvidno, da režim brani svoje pozicije, da si normalen človek misli, da ima pravico do politične oblasti tudi drugo mnenje, če je v večini in da ima manjšina pravico, da se bori proti politiki, ki se ji zdi nepravda.

Nezaposleni so tudi na Poljskem — nepotrpežljivi. V gornjelezijskih občinah na Poljskem so nezaposleni priredili demonstracije. V Lipnyju je par sto nezaposlenih hotelo zavzeti občinski urad, pa jih je policija razgnala, nakar so se razšli v skupinah po mestu ter oplenili nekaj trgovin z živili. Enako se je godilo mestecu Brzezinyju.

Velike dijaške demonstracije so se vršile prošli teden v Varšavi in v Krakovu, kjer so dijaki demonstrirali proti novi uvedbi visokih šolskih taks, ki mnogim nepremožnim dijakom onemogočajo obiskovanje visokih šol. Policija je bila prisiljena na-

stopiti proti dijakom z bombami za solzenje in z gasilskimi brizgalkami. Mnogi so bili aretirani.

Kmetje v spopadu s policijo. V mestu Pralma pri Lvovu so priredili kmetje velik shod, na katerem so sklenili, da ne bodo prodajali v mesta nobenih živil, dokler vlada ne zniža davkov. Policija je hotela shod razgnati, kmetje so se pa s kosami in vilami postavili v bran in je tudi policija morala uporabiti orožje. Mnogo je ranjenih.

Kot zaščitniki javne morale so se izkazali nemški nacija v Wuppertolu, ki so z metanjem bomb za solzenje preprečili v mestnem gledališču predstavo Wildejeve »Salome«.

Kongres radikalnosocialistične stranke v Franciji. Dne 3. t. m. je pričel zborovati kongres (meščanske) radikalnosocialistične stranke v Toulouse. Kongres je pomemben, ker je predsednik Herriot nje član in je v rokah te stranke sedaj politika Francije. Glavne točke kongresa so: določitev splošne politike stranke, razprava o finančnih problemih, smernice za zunanjo politiko in bodoča koalicijska politika. Referate na kongresu bodo imeli Herriot in ministri njegove vlade.

Gandhijeva kulturna misija. Indijske kaste so sklenile pakt v Pooni, da se prizna pravica vstopa suznjev (nedotakljivih) v tempelj Guruvayoor, ki je bil določen doslej le za privilegirane kaste. Če se ta pakt ne izvrši, prične Gandhi zopet gladovati.

Tekstilna stavka v Lancashiru na Angleškem. Stavka tekstilnega delavstva v Lancashiru je bila te dni še popolna. Vodstvo strokovne organizacije je za zaključitev stavke. Pogajanja bodo te dni zaključena in se prične z delom najbrže že bodoči teden.

Brezposelni so v Londonu priredili več bučnih demonstracij, tako na Trafalgar-Square, kakor pred parlamentom, kjer so zahtevali vstop za svojo delegacijo. Tudi pred kraljevo palačo v Buckinghamu so se namešili, a jim je policija preprečila pot. Sploh je imela policija z njimi polne roke dela in je izvršila več sto aretacij. Vlada namerava zakon o brezposelnih podporah zboljšati.

Zakon o pomilostitvi v Italiji. Italijanska vlada je predložila kralju zakon o pomilostitvi političnih »zločincev«. Pomilostitvi ne bodo, ki so se ponovno pregrešili, ali pa zaradi odsotnosti niso prestali kazni. Ta določba je naperjena zlasti proti emigrantom v drugih deželah, ki so bežali pred italijansko justico.

V Vatikanu bodo delali filme. Papež je poslal v Hollywood v Ameriko skupino duhovnikov in jim podelil blagoslov. Skupina bo v Ameriki proučila izdelovanje zvočnih filmov. Tvarino za filme iz življenja svetnikov že pripravljajo.

Jv. Vuk:

Zbesneli elementi

(Iz najdenih zapiskov vojnega ujetnika)

In v tistem glasu sem slišal glas, ki je kričnil: »Hlapec je hujši od gospodarja!«

Med četami, kakor po zraku, je letalo:

»Tam v staji leži ranjenec!«

In završalo je v veliki radovednosti, pomešani z resigniranostjo.

»Ranjenec? ... Kakšen ranjenec? ...«

Silili so v stajo. Povelje je ukazovalo nastop. Nikdo ga ni slišal. Gneča je nastala. Častniki so komaj uredili vrste.

»Dragonec je,« je šel glas. »V nogo je ranjen ... V boju je bil ... Čaka, da ga obvežejo.«

Ko so napravili red in smo bili vsi zopet disciplinirano orodje, je rekel poveljujoči glas:

»Ni vojaško, biti preveč radoveden ... Kmalu boste videli dovolj ranjenih.«

Nekdo pa je iz vrst tisočih pripomnil:

»Sami sebe boste videli.«

»Kdo govori,« se je zaslislalo povelje. »Pozor je! ... Naprej!«

Zganili smo se in korakali v smer razsajajočega groma ...

»Dim,« je rekel nekdo tiho. »Tam na levi.«

»Znak iluzije,« je dejal drugi, ki je želel, da sonce še enkrat mrkne. »In iluzija je lepa.«

Nasmeh je bil v njegovem glasu.

»Boj je tam. Poslopja gore.«

Majhen gozdiček je bil, v katerega smo stopili.

»Lezite!«

Povelje smo izvršili.

»Patrulja, preišči gozdič!«

Posamezni živžg je bežal mimo nas. Pred jelšo je padlo nekaj na tla.

»Krogla.«

Iztegnili smo se, da jo najdemo.

»Evo ...«

Med prsti jo je držal moj tovariš. Stisnjena je bila.

»Svinec v jeklu. Drogen.«

»Zadošča, če mu je kaj na potu, da gre skozi?«

»To boš kmalu videl,« je bil odgovor.

Patrulja javi, da je gozdič varen.

Pred nami je ležalo polje. Velikanski kupi slame so bili tam.

Na levi se je pasla živina. Vol, dve kravi, telček.

Fantek in deklica, šest, sedem let, pastirčka, bežita. Drobne noge hite in neso drobni, otroški telesci. Ne jokata, a iz prsi se jima izvije stok ... Težak, obupa poln, otroški stok, ki je kmalu nato obtežil ves svet.

»Kaj bo s kravico?« vprašamo. »Kaj s teličkom in volom?«

Otročička se ozreta na čredico. V njenih očeh nepopisna bridkost. Groza, rušeča najmočnejše temelje. Oster strel topa, mrzel in sirov, da so nam vsem klecnila kolena. Brez povelja smo padli na tla. Preko nas pa je hohotala krogla.

»To je naš top. Nas štiti. Ne bojte se!« je govorilo povelje. »Kmalu se privadimo,« je dodalo povelje s tolažbo.

Vstali smo. Srca so udarjala ob stene prs s kladivom.

Fantek in deklica sta bežala še urneje.

»Bežita hitro, bežita!« smo klicali za njima. Strah je bil v naših klicih za njuno življenje, a še bolj za naše življenje. Zakaj, sikalo je jeklo okrog nas še gosteje.

»Kaj vam otroka,« se je vznevolilo povelje.

»Nase glejte in stopajte hitreje!«

»Da,« mi je reklo v duši. »Nase glej.«

A tisti hip se je oglasilo.

»Nešteto jih bo čez trenotek, ki bodo zaman klicali: ata, ata ...«

Živina se je pasla.

Videl sem, kako se je zdaj in zdaj, kakor začudena, ozrla na levo in desno, zamajala z uhlji.

Zakaj, grom in tresk ji ni mogel biti prijeten. In kako se je moglo tako naglo zgoditi, da so jo zalotili na paši? In dva majhna, šest, sedemletna pastirčka?

»Eh,« mi je dejalo. »Zgodilo se je, kakor vam vsem, da vas je zalotilo pri otročičkih, pri ženi, pri dekletih. In niste se mogli umakniti, kakor se ni mogla živina. Postala bo, kakor vi vsi, žrtev svinca, okovanega z jeklom.«

»Lezite!« je kričnilo povelje.

In vsa bojna vrsta je legla kakor en mož na njivo, pred kratkim razorano.

»Čilj, sedemsto korakov, tisti razstavljeni snopi pšenice.«

(Dalje prihodnjič.)

Mehiška vlada je izdala dekret, s katerim se proglašajo vsa prirodna bogastva države, kakor petrolej, razne rude, mineralije i. t. d. za državno last.

V Španiji so anarhisti zopet zažgali cerkev. V Bilbao so ekstremisti polili vrata stolnice z bencinom in so jih zažgali. Gasilcem niso pustili gasiti, radi česar je prišlo do pouličnega boja.

Sovjetska vlada je sklenila, da se moskovska univerza imenuje odslej Pohrovskijeva univerza na čast ruskemu zgodovinarju Mihaelu Pohrovskemu.

Ljubljana.

REPERTOAR

Delavskega odra »Svobode« — dvoja »Delavske zbornice«.

Nedelja, 13. novembra ob 1/2 9. uri Magda, (premijera).

Nedelja, 20. novembra ob 1/2 9. uri Karijera Možine.

Nedelja, 27. novembra ob 1/2 9. uri Ptiki brez gnezda.

»Magda« na Delavskem odru »Svobode« v Ljubljani. Remčeva »Magda«, ki je na mah zavzela vse slovenske odre, pride v nedeljo, dne 13. novembra ob 1/2 9. uri zvečer na deske Delavskega odra ljubljanske »Svobode« v dvorani Delavske zbornice.

»Magda« je tragedija slovenskega dekleta, ki pride z dežele v mesto služiti in zaide v roke lahkomišelnemu človeku, ki jo ugonobi. Sijajna zasedba (Petra igra Polde Demčar, Magda Albina Gorjupova, ostalih sedem obrazov pa Jakob Isop) tragedije, ki se odigrava v 12 slikah, jamči gotov uspeh. Režijo vodi Ferdo Delak. Cene sedežev od 10—4 Din. v Delavski zbornici.

Katja Delakova pleše v »Delavski zbornici« na I. delavskem umetniškem plesnem večeru, katerega priredila Delavsko kulturno društvo »Svoboda« in Delavska godba »Zarja« v sredo, dne 9. novembra 1932 ob 8. uri zvečer: Beethovena, Blatta, Brahmsa, Chopina, Mousorgskega, Prokofijeva, Seriabina, Straussa in Wolfsohna. — Opozarjamo že danes na ta izredno zanimivi večer odlične umetnice, ki je v Ljubljani dobro znana po njenem sijajno uspelem večeru v Ljubljanski operi in po sodelovanju na prosvetnih večerih. Da bo poset tega večera omogočen vsakemu, so cene vstopnic od 8—4 Din. Katjo Delakovo spremlja pri klavirju kons. Reinhold Galathea. Vstopnice v Delavski zbornici.

Podružnica »Svobode« v Šiški sklicuje za dne 11. novembra ob 20. uri redni občni zbor in sicer v društveno sobo Zadržnega doma v Zibertovi ul. 27. Razen običajnih poročil bo občni zbor razpravljaj tudi o bodočem delu. Vse sodruge in sodružice vabimo, da se občnega zbora udeležijo. — Odbor.

V Ljubljani se je vršil treznostni kongres takozvane »Svete vojske«.

Maribor.

Delavci in nameščenci! Preskrbite si pravočasno vstopnice za akademijo mariborskih delavskih kulturnih društev, ki se vrši v soboto, dne 12. novembra 1932 v dvorani »Union«. Vstopnice se dobe pri zaupnikih, v knjižnici Delavske zbornice, v papirnici Ljudske tiskarne in v upravi »Delavske Politike« in »Volksstimme«. Pridite polnoštevilno! Začetek ob pol 20. uri Cene vstopnic so nizke.

Sestanek frizerskih pomočnikov. Zveza frizerskih in vlasuljarskih pomočnikov v Mariboru sklicuje za četrtek, dne 10. t. m. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9-II, s e s t a n e k vseh frizerskih pomočnikov in pomočnic. Na sestanku se bodo obravnavala važna vprašanja, zato pridite polnoštevilno! Odbor.

Staršem! V zadnji številki smo objavili spored pedagoškega tedna. Prireditev se je pričela v ponedeljek

Lepo uspela oblastna konferenca Zveze privatnih nameščencev v Mariboru.

Privatni nameščenci za svoje pravice!

Minulo nedeljo se je vršila v Delavski zbornici napovedana oblastna konferenca Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije, ki je nadvse lepo uspela.

Konferenco je otvoril in vodil s. Petejan, ki je uvodoma obrazložil pomen konference ter pozdravil delegate in zastopnike posameznih organizacij in korporacij. Sledili so strokovni nagovori, in sicer je za Strokovno komisijo in Delavsko zbornico iz Ljubljane pozdravil zborovalec s. Uratnik, za Pokojninski zavod ravnatelj g. dr. Sagadin, za bančne uradnike g. Skaza, za Pomočniški zbor iz Celja delegat Kozelj.

Izčrpno poročilo o delovanju oblastnega odbora je podal s. Petejan, blagajniško poročilo s. Pelikan; za kontrolo pa je poročal član nadzorstva Novak. Nato je poročal s. Pelikan o delovanju zvezne delegacije v Pokojninskem zavodu in Delavski zbornici.

Po debati, v katero so posegli številni delegati in ki je bila ves čas na višku, je oblastna konferenca soglasno odobrila delovanje oblastnega tajništva, oziroma oblastnega odbora, kakor tudi poročilo delegatov v posameznih socialnih institucijah.

Pri naslednji točki, volitev oblastnega odbora, so bili v novi odbor izvoljeni z nekaterimi spremembami povečini dosednji odborniki.

Na konferenci so bili dalje pripravljene razni predlogi in resolucije, ki so bile popoldne predložene zborovanju nameščencev.

Zborovanje nameščencev in trgovskih nastavljenecv, ki se je pričelo ob 14. uri, je otvoril s primeranim nagovorom s. Petejan ter k prvi točki dnevnega reda podal besedo dr. Reismanu.

Vprašanje odpravnin in dopustov, ki jih predvideva novi obrtni zakon, je za nameščence eminentne važnosti. Zlasti veliko zanimanje je vladalo med nameščenci za vprašanje odpravnin, ki v smislu zakonske naredbe stopi v veljavo dne 9. novembra 1932. Dr. Reisman je v enournem referatu podrobno razčlenil zakonska določila ter v poljudnem govoru tolmačil ista iz pravnega stališča. Govornikovim izvajanjem so

in sta se dve predavanji že vršili. Če je kdo omenjeno objavo prezrl, ima še vedno priliko, da sliši ostala predavanja. Morda bo dobrodošlo, če malo orišemo smisel teh predavanj. Danes predava g. Senkovič o vzgoji in o nekaterih otroških napakah, jutri, v četrtek, pa gđ. M. Stupanova o sličnem kot dopolnilo prejšnjima predavanjema. Menda ni staršev, ki bi pri svojih otrocih ne opazili napak, malo pa jih je, ki bi znali te napake pravilno oceniti, oziroma lečiti. »Lečijo« jih navadno s šibo; a ta način večinoma več škoduje, nego koristi. V obeh predavanjih bodo slišali o primernejših vzgojnih načinih. Od predavanj bodo pa imeli korist tudi oni, ki še pri svojih otrocih niso opazili napak; te še lahko pridejo! Lažje je preprečiti, nego zdraviti! Prof. Žimbek bo pokazal, kako starejša generacija vpliva na mladino. Vsak izmed nas namreč vzgaja, da tega niti sam ne ve. Iz tega pa izvira za nas odgovornost, ki se je moramo zavedati. G. Martinc bo napravil staršem malo moralno pridigo. Izprašal jim bo vest z ozirom na njihove vzgojne grehe in jim — skesanim — pokazal pot, kako se poboljšajo. Edino, kar proletaški starši lahko dajo svojim otrokom, je dobra vzgoja. Zato pa storite vse, da jim boste to edino tudi lahko dali. Pridite! Predavanja se vrše v veliki kazinski dvorani. Začetek dnevno ob 20. uri. Vstopnice ni.

navzoči pazno sledili ter referenta nagradili z dolgotrajnim odobravanjem.

O važnosti organizacije je nato govoril član centralne uprave Fleischer iz Zagreba.

Končno je s. Petejan v kratkih obrisih očrtal delo dopoldanske konference ter orisal stanje privatnih nameščencev, zlasti v trgovski stroki itd. — Prečital je dalje protest oblastnega tajništva glede izigravanja obrtnega zakona v vprašanju poslovnih knjžic, ki je bil predložen na merodajnem mestu. Istotako je prečital spodaj objavljeno resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta. S pozivom na privatne nameščence, da se oklenejo svoje strokovne organizacije ZPNJ, je ob velikem navdušenju zaključil dobro uspešno zborovanje.

Resolucija:

I. Oblastna konferenca ponovno zahteva, da se penzijsko zavarovanje za nameščence s sedežem v Ljubljani razširi tudi na trgovske pomočnike, zobotehnikne in strojnike ter na vse nameščence v državi.

II. Vzame na znanje sklep Pokojninskega zavoda glede brezposelnosti, katero bo Pokojninski zavod razdelil med brezposelne člane. Konferenca zahteva, da se v bodoče ne ostane pri votiranem znesku, temveč da se isti še poveča od zneska, ki naj se prišteje pri upravnih stroških.

Naložba imovine naj se vrši tako, da bodo tudi nameščenci v enaki meri participirali.

III. Oblastna konferenca se tem potom obrača do vseh mestnih občin v dravski banovini, da (v kolikor še niso) takoj ukinejo davek na ročno delo (kuluk), kateri delavci in nameščence v tej gospodarski krizi občutno obremenjuje.

IV. Oblastna konferenca ponovno apelira na banksko upravo in inspekcijo dela, da pri izdajanju dovoljenj za zaposlitev inozemskih nameščencev postopa kar najrigoroznejše ter ta dovoljenja izda le v slučaju, ako Delavska zbornica in Borza dela izjavita, da zahtevanega nameščena ni najti v Jugoslaviji.

V. Da se delovni čas za vse nameščence omeji na 8 ur na dan z uvedbo angleške sobote tako, da bo delovni čas znašal 40 ur na teden.

VI. Da se z novo uredbo uredi odpiranje in zapiranje trgovin, ki naj bo za vse kraje enako in v skladu z delovnim časom pomožnega osebja, katero je zaposleno v trgovinah, pisarnah in drugod ter da se uvede popolni nedeljski počitek za vse trgovske in privatne nameščence brez razlike.

Seja mariborskega občinskega sveta se bo vršila v četrtek, dne 10. novembra 1932 ob 18. uri v mestni posvetovalnici.

Pivovarna »Union« zopet odpušča. Pretekli teden je pivovarna »Union« zopet odpovedala službo 12 delavcem s komaj 14-dnevno odpovedno dobo. Prizadeti so uslužbenci, ki so bili pri tej pivovarni po 20, celo do 24 let. Zalibog pa je naša socialna zakonodaja v tem oziru tako pomanjkljiva, da določa sicer odpravnine za služkinje, če so že 10 let v službi, za nameščence po 10. letih službe, ne pa tudi za tovarniške delavce, ki so pustili celo svojo življenjsko energijo pri eni in isti tovarni in se morajo sedaj na stara leta izčrpani in izmognjeni podati na cesto, ne da bi jim tovarna količkar dala na pot kot odpravnino. Naša javnost pa je mnenja, da bi delniška družba »Union«, ki je pred leti tako ugodno kupila Götzovo podjetje, tudi delavcem, ki so toliko let zvesto služili, lahko dala primerno odpravnino. Bilo bi pravično in človeško!

Primarij dr. Dernovšek zopet podlegel. Nedavno smo poročali, kako je bil primarij dr. Janko Dernovšek od mariborskega okrožnega sodišča v svoji znani tiskovni tožbi proti ravnatelju Ljudske tiskarne s. Josipu Ošlaku po treh letih obsojen, da mora plačati stroške tiskovne tožbe, katero je pred tremi leti, t. j. leta 1929 dobil, pa jo je potem na tožbo Ošlakovega zastopnika dr. Reimana najvišje sodišče v Zagrebu zopet razveljavilo. Proti naložitvi stroškov s strani mariborskega okrožnega sodišča je vložil prejšnji mesec primarij dr. Dernovšek pritožbo na višje deželno sodišče v Ljubljani, češ, da je najvišje sodišče samo razveljavilo sodbo, ni mu pa naložilo plačila stroškov. Pa tudi ta pritožba dr. Dernovška ni imela uspeha, ampak jo je deželno sodišče zavrnilo in mora dr. Dernovšek plačati tudi stroške branitelja s. Josipa Ošlaka, kakor je moral že popreje vrniti stroške, ki jih je moral svoječasno plačati s. Ošlak dr. Dernovškovega zastopniku, gu. dr. Hojniku. S tem je zadeva glede stroškov

Najvišja sodba za nadurno delo v Trbovljah.

Dnevni kop tvrde Dukić in drug pri trboveljski premoškopni družbi je rudarsko in ne gradbeno podjetje. Velja 8-urni delavnik.

Trbovlje, dne 5. nov.

Pretekli teden je izdalo okrajno sodišče v Laškem sodbo v tožbi nekega predelavca proti tvrdeki Ing. Dukić in drug v Ljubljani na plačilo zneska Din 9.360.— s 5% obrestmi od 1. jul. 1931 naprej za 50% povišek pri nadurnem delu, ki ga je opravil ta predelavec v službi tvrdeki Dukić in drug pri delu polaganja in vzdrževanja ozkotirne železnice v Trbovljah. Tvrdeka Dukić mora plačati tudi vse pravne stroške. To je menda doslej najvišji znesek, na katerega je bilo podjetje obsojeno v plačilo 50% poviška za nadurno delo v smislu zakona o zaščiti delavstva. Ta krasen uspeh pa je dosegel tožeči predelavec le radi tega za nadurno delo treh let nazaj, ker si je ves čas službe skrbno shranjeval izplačilne listke in je mogel na ta način dokazati nič manj kot 5600 nadur, katere je izvršil tekom 3 let. O tej tožbi, ki je skrajno podučna za naše delavstvo, bomo ob priliki še obširneje poročali.

Tožečega predelavca je zastopal odvetnik dr. Avg. Reisman iz Maribora, a tvrdeko ing. Dukić in drug odvetnik dr. Krivic iz Ljubljane. V pravnih je bilo rešeno tudi na podlagi poizvedb pri Delavski zbornici in Rudarskem glavarstvu principijelno važno vprašanje, da je podjetje tvrdeki ing. Dukić in drug, vodstvo v Trbovljah, rudarsko podjetje v smislu § 6 t. 1 in 2 zakona o zaščiti delavstva in ne sezonsko ter velja vsled tega za tvrdeko Ing. Dukić in drug le 8-urni delavnik. Vsako delo preko 8 ur dnevno mora tvrdeki ing. Dukić in drug pri dnevnem kopu v Trbovljah zaposlenemu delavstvu plačevati kot nadurno delo s 50% poviškom.

Nadurno delo je manjvredno.

Zanimiv je bil pri tej razpravi ugovor tožene tvrdeki ing. Dukić in drug, da je nadurno delo manjvredno, kar so nasprotniki nadurnega dela vedno trdili, posebno pa zastopniki delavstva. Tvrdeka Dukić in drug je pri razpravi dobesedno navajala, da od tožnikovega nadurnega dela ni imela prav nobene koristi, ker sta baje zadnji dve uri dela za kapaciteto neprimerno slabjši, kakor bi bili prvi dve uri spočitega delavca in je baje imela z nadurnim delom naravnost škodo.

Kljub temu resničnemu dejstvu pa podjetniki še vedno in vedno zahtevajo od delavcev nadurno delo še sedaj zlasti po tekstilnih tovarnah, ne da bi seve plačali zakoniti 50% povišek za nadurno delo.

v tej nadtriletni tiskovni tožbi definitivno končana, ker zoper ta sklep višjega deželnega sodišča ni več pritožbe. Nad tem koncem imamo tem večje zadoščenje, ker je svoječasno zastopnik dr. Dernovška pri glavni razpravi v Mariboru odločno odklonil vsako poravnavo.

Vse, kar rabite za pisarno, kupite v trgovini Ljudske tiskarne d. d., Slomškov trg 6

Celje.

Velik shod delavcev in nameščencev. Minulo soboto se je vršil v dvorani Narodnega doma velik shod delavcev in nameščencev iz Celja, ki ga je sklicala Strokovna komisija. Shod je bil sijajno obiskan. Uvodoma je predsednik shoda s. Svetek naglašal, da morajo tudi celjski delavci zavzeti stališče k vprašanju uvedbe 40 urnega delovnega tedna, kakor to zahtevajo delavci v ostalih krajih naše države in po celem svetu. Hudo trpe delovni sloji v Celju in okolici tudi v pogledu neurejenih stanovanjskih razmer itd. — O vseh teh vprašanjih je nato referiral podrobneje s. Uratnik, ki je v lepem govoru orisal položaj delavstva v tu in inozemstvu. Delavstvo v Dravski banovini je zaslužilo v tekočem letu 200 milijonov dinarjev manj kot pa lansko leto, kar najbolje prikazuje, kako se kriza od dne do dne poostruje. Brezposelnost rapidno narašča, tako da je danes na svetu čez 30 milijonov brezposelnih, pri čemur je hudo prizadeta tudi naša država. Zakonito skrbstvo za brezposelnost in splošno starostno zavarovanje pri nas še vedno ni uvedeno. Zato se naše delavstvo v celoti priključuje zahtevi ostalega delavstva po svetu ter zahteva uvedbo 40 urnega delovnega tedna. Končno je s. Svetek še govoril o važnosti strokovne organizacije, o pomožni akciji itd. Oba govornika sta žela za svoja iz-

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

vajanja obilo priznanja. Soglasno so zborovalci sprejeli nato dve resoluciji, v katerih se zahteva uvedba 40 urnega delovnega tedna ter zakonita zaščita stanovanjskih najemnikov, nakar je bil lepo uspeli shod zaključen.

Jesenice.

Delavska šola »Svobode« na Jesenicah bo pričela s svojimi predavanji v nedeljo, dne 13. t. m. ob 10. uri z uvodnim predavanjem s. Cirila Štuklja. Predavanja se bodo vršila od 10. do 12. ure, od 12. do 13. ure bo pa diskuzija, v kateri bodo lahko sodelovali vsi udeleženci. Delavska šola bo imela takle spored: Dialektični materializem, sodobno kapitalistično gospodarstvo, državnoznanstvo, gospodarska zgodovina, razvoj in sistem delavskega gibanja, delovno pravo, socialna zakonodaja in strokovne organizacije, zgodovina socialnih bojev. Skoro vsa predavanja bodo trajala po več nedelj. Vršila se bodo pa redno vsako nedeljo v dvorani Delavskega doma na Savi in bodo trajala tja do pomladi. Skupno 26 do 30 nedelj. Podrobnosti se zvedo pri »Svobodi« na Jesenicah in njenih funkcionarjih. Vsi se torej udeležite teh predavanj, da se vsem razširi duhovno obzorje, da boste vedeli, zakaj in kako se borite, kakšna so načela, sistem in taktika ter delovanje gibanja, ki mu pripadate ali s katerim simpatizirate. Naj ne bo prostega delavca-kovinarja in drugih, ki bi se ob nedeljah dopoldne ne udeležili predavanj »Svobodine« delavske šole pri »Jelenu« na Savi!

Ženska predavanja na Jesenicah. Jeseniška podružnica Zveze delavskih žena in deklet je zelo agilna. Vsako leto ima celo vrsto prireditev in je tako imela že mnogo predavanj in prosvetnih večerov, prav tako bo tudi letos priredila celo serijo ženskih predavanj. Predavanja se bodo vršila redno vsak torek, točno ob 19. uri zvečer in sicer filmska ali s skioptičnimi slikami v dvorani kina Radio na Jesenicah, ostali pa v dvorani Delavskega doma na Jesenicah. Zaenkrat je pripravljenih serija 17 predavanj, ki so se pričela v torek, dne 8. t. m. in se bodo končala v torek, dne 28. febr. 1933. Prvo predavanje se bo vršilo o temi: »Nujna potreba izobrazbe žene« in predavala bo prof. Milena Premrujeva iz Ljubljane, 15. t. m. sledita dve predavanji g. L. Puharja, uradnika Higijenskega zavoda v Ljubljani o temi: »Alkohol, sovražnik družine«, s skioptičnimi slikami in to pop. ob 4. uri za mladino, zvečer za odrasle; 22. t. m. bo predavala dr. Slava Kristan-Lunačkova, šefinja Drž. poliklinike v Ljubljani o ženskih boleznih in higijeni žene s skioptičnimi slikami; 29. t. m. Angela Vodetova, učiteljica iz Ljubljane o »Ženi v današnji družbi«; 6. dec. bo Miklavžev večer, 13. dec. t. l. bo predaval o raku dr. Marčič. Potem bodo še predavali o raznih temah dr. Prodan, dr. Zdenka Tomišnikova, dr. Dražič, Leopoldina Kosova, Milena Premrujeva, dr. Marčič, dr. Kristanova, dr. Petrič itd., vendar bomo dneve naznanili še prihodnjic. Zaenkrat vam bomo vse delavske žene in dekleta, vse Svobodaše in Svobodašice, vse simpatizerje in prijateljce našega gibanja, da se udeležijo redno in točno vseh teh predavanj, ki bodo vsem nudila veliko korist in pomoč. Cenite lastno izobrazbo, cenite prizadevanja privedelje in predavateljev ter napolnite dvorane!

Vsi letni naročniki dobe **zastonj** 14 karatno originalno ameriškansko **zlato nalivno pero** ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« Welt. Naroča se Administration der »Radio« Welt, Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo.

(iz predavanja o novem obrtnem zakonu v Strokovni komisiji v Mariboru.)

(Konec.)

Zaščita uslužbencev pri rubežu.

1. Kaj je izvršba?

Za vsakega uslužbenca je važno tudi poznanje zaščite, katero mu nudi zakon o izvršbi, to je izvršilni red z dne 27. maja 1896, ki je še danes veljaven za Slovenijo in Dalmacijo. Kadar je sodba pred sodiščem pravomočna, to je tedaj, ko zoper sodbo ni dovoljena nobena daljna pritožba na višje sodišče, tedaj lahko upnik proti dolžniku terjatev iztirja potom sodišča. To doseže s tem, da predlaga pri sodišču izvršbo proti dolžniku. Izvršbo dovolji sodišče na ta način, da odredi rubež in prodajo premičnih telesnih stvari, ali pa rubež terjatev napram tretjemu dolžniku. Izvršilni red še pozna tudi druge načine izvršbe, na nepremičnine, posestva s prisilno upravo in prisilno prodajo, izvršbo na izdajo stvari in na razne pravice.

2. Nezarubljive stvari.

Socialna zaščita gospodarsko slabjših slojev je v znatni meri poznala že tudi davno pred vojno Avstrija. Tudi izvršilni red štiti dolžnika v toliko, da ga upnik ne more za svojo terjatev popolnoma uničiti s tem, da bi mu vzel z rubežem in prodajo zadnjih premičnih stvari, možnost življenja. Temeljem § 251 izvršilnega reda so namreč nezarubljive sledeče stvari:

1. oblačila, postelje, perilo, hišna in kuhinjska priprava, kurilne in kuhalne peči, v kolikor so te stvari neizogibno potrebne za zavezanca in za njegove družinske člane in posle, živeče z njim v skupnem hišnem gospodarstvu;

2. živež in kurivo, ki je nujno potrebno za 14 dni zavezanca in njegovim družinskim članom in poslom, živečih v skupnem hišnem gospodarstvu;

3. ena molzna krava, ali 2 kozi, ali 3 ovce s krmo in s stello vred do prihodnje žetve, če so te živali potrebne za prehrano zavezanca in družine ter poslov, živečih v skupnem hišnem gospodarstvu;

4. podpore, ki jih je dobil dolžnik iz javnih sredstev, ko nastane v deželi stiska (n. pr. brezposelne podpore);

5. pri uradnikih, duhovnikih, učiteljih in drugih, ki izvršujejo znanstveni poklic, predmeti, ki so nujno potrebni za izvrševanje službe ali poklica, in spodobna obleka;

6. pri rokodelcih, ročnih in tovarniških delavcih in porodnih babicah predmeti, ki so potrebni za osebno izvrševanje posla. Nezarubljiva so torej tudi orodja, katero uporabljajo zidarji in tesarji kot pomožni delavci stavbenega mojstra;

7. knjige, ki so namenjene za rabo dolžnika in družinskih članov v cerkvi in šoli;

8. poročni prstan dolžnika, pisma in druga pisma dolžnika ter družinske podobne (slike), izvzemši okvirje, ki se lahko zarubijo.

3. Izvršba na denarne terjatve.

V §§ 290 do 293 i. r. omejuje zakon tudi izvršbo na denarne terjatve, ki so deloma popolnoma nezarubljive, ali pa samo deloma.

Popolnoma nezarubljive so miloščine in tisti milodari in podobne podpore, ki se dajejo ubožnim osebam iz stanov občinskih in drugih javnih blagajnic ter zahteve, ki jih ima kdo dobiti kot član bolniških in pogrebniških društev. Važno za člane železničarskih pogrebniških društev, članov raznih »Samopomoči« za slučaj smrti in podobno. Nadalje so nezarubljive zavarovalne vsote iz zavarovanja poslopja.

4. Izvršba na mezdo in plače.

a) Mezda rudarjev nezarubljiva. Izredno je rudarski zakon iz leta 1854 zaščitil mezdo rudarjev, ki je v smislu § 207 tega zakona popolnoma nezarubljiva, ker se na njo ne sme dovoliti nobena sodna prepoved ali izvršba. Samo za terjatve napram staršem zakonskih ali nezakonskih otrok, že-

ne napram možu za preživljanje in podobne preživninske terjatve, se sme dovoliti izvršba tudi na rudarjevo mezdo do polovice.

b) Rubež mezde nestalnih delavcev. Z zakonom z dne 29. aprila 1873 je še vedno izredno zaščiten mezda nestalnih delavcev. Vpeljali so ga radi tega, ker so že takrat upoštevali »težke socialne in gospodarske motnje, povzročene vsled pomanjkanja delavčevega zaslužka«.

Po tem zakonu so službeni prejemki nestalnih delavcev, oziroma nameščencev rubljivi šele tedaj, če je bilo delo ali služba že opravljena in je pretekel dan, ko je zaslužek po pogodbi, običaju ali zakonu zapadel v plačilo. Ker noben pomožni delavec, bodisi v tovarni ali pri obrti, ni stalen in se izplačuje mezda običajno v petek ali v soboto za celi teden, ali za 14 dni, včasih tudi mesečno, sledi iz tega, da se takšne mezde ali zaslužki za časa službovanja sploh ne morejo zarubiti.

Izjemo imajo zopet le zahteve za prehrano, ki gredo komu po zakonu in se za te terjatve lahko vedno zarubi polovica zaslužka, t. j. za preživnino otrok, žene itd.

c) Rubež plače nameščencev. Zarubljiva pa je plača stalnih nameščencev. Kot stalne nameščence pa smatra praksa pri sodiščih sedaj trgovske in ostale zasebne nameščence, ki jih štiti zakon o obrtih v §§ 324 do 338. Plača teh nameščencev je pravzaprav razmeroma najslabše zaščiten, ker tozadevno določilo zakona iz leta 1873 po vojni ni bilo regulirano. Nameščencem se lahko zarubi plača do letnega zneska Din 750.—, za zahtevke iz preživnine pa celo do zneska Din 200.—. Sodišča pa sama dovoljujejo izvršbe le do letnega prostega zneska Din 6000.—.

Medtem in plače v novem izvršilnem redu.

Med tem je sicer izdan že novi izvršilni red, o katerem pa še ni znano, kdaj bo stopil v veljavo. Po tem novem i. r. je po § 248 zaščiten mezda delavcev tako, da se lahko zarubi le na tretjino, a z omejitvijo, da mora ostati dolžniku vendar Din 20.— na dan. Nameščencem pa mora kakor državnim uradnikom, ostati kljub rubežu prostih letno najmanj Din 6000.—.

V Avstriji pa so sprejeli že leta 1922 nov zakon glede rubeža mezde in plač.

Književnost.

»Svoboda«. Izšla je novembarska številka »Svobode« s sledečo vsebino: Nadaljuje se članek »Marksizem in intelektualci«, kjer pisec bistro razpravlja o perečem vprašanju intelektualcev in njih odnosih do socializma. Obletnica smrti Emila Zolá-ja je posrečen prevod izvlečka iz poglavja knjige »Cilj«, v kateri je spretno nanizal znani francoski pisatelj Barbusse Zolajevo življenje v njegovi burni dobi. Poučen je tudi članek »Prebujena Mehika«, ki popisuje zamotane razmere v Srednji Ameriki. Roman L. Franka se nadaljuje. Pod rubrikami »Knjige in knjižnice«, »Društveno življenje«, »Dramatika«, »Pesem« in »Sport« so zbrane najnovejše vesti, ki bodo vsakogar zanimale.

Sestanek literatov. Predzadnjo soboto se je vršil v zgornjih prostora-

rih gostilne pri »Sokolu« sestanek slovenskih literatov z zastopniki Tiškovne zadruga in z nekaterimi merodajnimi faktorji. Sestanek se je sukal okoli afere ameriškega pisatelja Louisa Adamicha, o pravilnem pojmovanju slovenstva in o vprašanjih, ki so s tem v zvezi. Razgovor je bil živahen in je trajal pozno v noč. Do popolnega sporazuma ni prišlo in se bodo sestanki še nadaljevali.

Redkosti o knjigah. Sv. Pismo, ki je dosle tiskano v 500 milijonih izvodih in prevedeno v 630 jezikov in narečij, je še vedno najbolj razširjena knjiga. — Najobsežnejša knjiga Tu-šu-či-čang je kitajski slovar in obsega 5020 zvezkov s 170 stranmi. — Najstarejša knjiga »Prise Papyrus« (Narodna knjižnica v Parizu) izvira iz leta 3350 pred Kristusom in so jo našli v nekem grobu pri Tebah. — Največja knjiga je anatomski zemljevid, ki je visok 1.90 m in širok 90 cm. — Najmanjša knjiga pa je samo 6 cm široka in ima 20 strani. Vsebuje neobjavljena pisma Galilejeva (1897). — Najtežja knjiga je zgodovina Itahe in tehta 48 kg. — Najdražja knjiga pa je Gutenbergova biblija, za katero so pred nekaj leti plačali 1,300.000 nemških mark (okoli 17 milijonov dinarjev).

Razno.

12 samomorov je bilo na dan Vseh svetnikov izvršenih na Dunaju. Vzrok samomorov je iskati v posebnem melanholičnem nastrojenju tega dne in v gospodarski krizi.

Riba s štirimi očmi. Ekspedicija kalifornijske akademije je odkrila v Hondurasu v obrežni reki ribo s štirimi očmi, od katerih gleda dvoje oči navzgor in dvoje navzdol.

Kriza ne prizanaša nikomur. Švica se ni vojskovala. Mirno je delala med vojno dobičke. Toda svetovna kriza vpliva tudi na nje državno gospodarstvo. Nje proračunski primanjkljaj znaša 85 milijonov frankov. Kljub štednji je še vedno primanjkljaj. Švica ima največjo izgubo na carini, ker je uvažanje tujega blaga nazadovalo in nazadoval je tudi tujski promet.

60 atentatov na železnico je izvršil v lastni režiji železniški nadzornik North v Braunschweigu. V zadnjih letih so večkrat bile poškodovane železniške naprave, napačno postavljene kretnice, razmaknjene tračnice itd. in povzročena na ta način precejšnja materialna škoda. K sreči pri teh atentatih ni bilo človeških žrtev. Dolgo niso mogli izslediti krivcev, dokler se ni izkazalo, da je bil to progovni nadzornik sam z enim pomočnikom, ki je hotel na ta način povečati svoje dohodke in se pokazati kot nenadomestljiv.

Eksportna hiša »Luna«

MARIBOR
Aleksandrova cesta 19

Otroški jopiči od Din 19.— naprej
ženske jopice . . . . . 50.—
moški jopiči . . . . . 70.—

vsí izdelki iz lastne petarne!

Perje za blazine . kg à 15 do 25 Din
belo gosje perje . . . . . 55 .
belo polpuhasto
gosje perje . . . . . 90 .
la belo puhasto
perje . . . . . 220 .

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih.

Usnjate rokavice v veliki izbiri tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki
Marija Sieber,
Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Slomškov trg šte. 6.

Vloge obrestujemo po 6 1/2%
proti trimesečni odpovedi.